

Advies van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling over prioriteiten voor gendergelijkheid via internationale solidariteit in 2023

Samenvatting

Dit advies bevat aanbevelingen voor de opmaak van de **beleidsnota Internationale Solidariteit 2023**. De aanbevelingen bouwen verder op eerdere adviezen en standpunten van de ARGO.

De ARGO vraagt om gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes als een **politieke prioriteit** op te nemen, het **engagement** voor gendergelijkheid **te vertalen naar budgetten en concrete acties met impact** en in te zetten op **transparantie en leren**

1. Inleiding

1. België stelt zich sinds enkele jaren op als voorvechter van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes. Vanuit de overtuiging dat de engagementen ter bevordering van de gendergelijkheid blijvend moeten worden versterkt via het internationaal beleid, stellen we met de Adviesraad Gender en Ontwikkeling (ARGO) dit advies op. Meer specifiek omvat dit advies **aanbevelingen voor de opmaak van de beleidsnota Internationale Solidariteit 2023**. De aanbevelingen bouwen verder op eerdere adviezen en standpunten van de ARGO.¹

2. Context

1. Er is onmiskenbaar vooruitgang geboekt op het vlak van rechten en empowerment van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit. **Toch dreigen de vele crises extra druk te zetten op verworvenheden en vorderingen**. Volgens Oxfam loopt wereldwijd ruim een kwart miljard meer mensen risico om in **extreme armoede** te belanden. Dit wordt veroorzaakt door de effecten van de **COVID-19 pandemie, de toenemende economische ongelijkheid en de stijgende prijzen voor voedsel en energie door de oorlog in Oekraïne**. Vrouwen en meisjes in al hun diversiteit worden hierbij disproportioneel getroffen². In 2021 zijn er 13 miljoen minder vrouwen op de arbeidsmarkt dan in 2019, terwijl de arbeidsparticipatie van mannen al is teruggekeerd naar het niveau van 2019. Bovendien dreigen sommige van de meest doeltreffende instrumenten om ongelijkheid tegen te gaan zoals gezondheidszorg, onderwijs en sociale bescherming te worden wegbezuinigd, met mogelijks desastreuze gevolgen voor de meest kwetsbare personen zoals vrouwen en meisjes.³
2. Overheden staan onder druk om **snel structurele maatregelen** te nemen en elkaar te steunen tegen crises die enkel met een solidaire internationale aanpak bestreden kunnen worden.

¹ www.argo-ccgd.be/adviezen

² Without investment, gender equality will take nearly 300 years: UN report; [Progress on the Sustainable Development Goals: The gender snapshot 2022 | Publications | UN Women – Headquarters](#)

³ [First Crisis Then Catastrophe. Embargoed 0001 GMT 12 April 2022.pdf \(oxfamnovib.nl\)](#)

Gendergelijkheid biedt een cruciaal potentieel om de beste resultaten te bereiken op het vlak van gezondheid, onderwijs, menselijke ontwikkeling, duurzame economie en stabielere staten.⁴

3. Toch kenmerkt de internationale context zich de laatste jaren door de opkomst van een **wereldwijd reactionair verzet tegen gendergelijkheid en herhaalde aanvallen op de rechten van vrouwen en meisjes**. Zo liepen deze zomer nog de onderhandelingen vast over gendergelijkheid in het CFS (Comité voor de voedselzekerheid in de wereld), waar verscheidene staten zich sterk verzetten tegen de erkenning en opnemings van seksuele en genderdiversiteit, intersectionaliteit, seksueel en gendergerelateerd geweld en gendertransformatieve benaderingen. Een flagrante demonstratie van machtsmisbruik en patriërchaat van de vertegenwoordigers van de staat tegenover de rechten van de vrouw en het recht op voedsel.⁵
4. **Deze regering** koos er expliciet voor om een verschil te maken voor gendergelijkheid door een actief beleid te voeren zowel binnenlands als buitenlands, en via versterkte monitoring.⁶
5. Op **Belgische niveau** bestaan reeds een aantal afspraken en wetgeving. Zo definieert de **wet op de ontwikkelingssamenwerking** (19 maart 2013) de genderdimensie als transversaal thema dat moet worden ingebed in alle interventies van de Belgische samenwerking, en is er de **Wet Gendermainstreaming** (12 januari 2007). Naast de uitvoering van deze laatste wet via het **Federaal Plan Gendermainstreaming (2020-2024)**, werden vorig jaar **specifieke engagementen** aangegaan in het vierde **Nationaal Actieplan Vrouwen, Vrede en Veiligheid (2022-2026)**.⁷
6. Ook op **internationaal niveau** bestaan er een groot aantal verdragen, akkoorden en bindende beslissingen die vrouwen en meisjes mensenrechten toekennen, die België heeft **onderschreven en verder dient uit te voeren**, zoals het **Verdrag van de Verenigde Naties voor het uitbannen van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW 1979)**, resoluties van de **VN-Veiligheidsraad** (o.a. 1325, ...) en het **EU-actieplan inzake gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen in het extern optreden 2021-2025 (GAP III)**. Daarenboven keurde België het **Actieplatform van Beijing (Peking, 1995)** goed, alsook de beslissingen van de toetsingsconferenties tijdens de **jaarlijkse Commissie voor de Status van de Vrouw (CSW)**. België ratificeerde de **conventie van Istanbul** inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en intrafamiliaal geweld en onderschreef de besluiten van de Raad van de Europese Unie over gendergelijkheid zoals de besluiten van mei 2015 over gender en ontwikkeling⁸. België engageerde zich bovendien voor de

⁴ Officiële cijfers tonen aan dat door wereldwijd meer in te zetten op gendergelijkheid, de globale Human Development Index ook steevast vooruitgaat. Ook hebben de status, de rechten en empowerment van vrouwen een direct effect op het geboortecijfer, de kindersterfte, de gezondheid en de scholingsgraad van kinderen. In ontwikkelingslanden dragen vrouwen, meer dan mannen, bij aan voedselzekerheid en vormen ze de ruggengraat van de lokale landbouweconomie. Ze zijn belangrijke actoren voor de overgang naar duurzame landbouw en bosbeheer.

[201009 argo advies over gendergelijkheid door ontwikkelingssamenwerking.pdf \(argo-ccgd.be\)](#)

⁵ CSIPM Update | May-July 2022 (mailchi.mp)

⁶ Zo stelt het **regeerakkoord**: *“De overheid zal een actieve genderpolitiek voeren en een voluntaristisch genderbeleid dat structurele en historische onevenwichten aanpakt. De monitoring hiervan wordt versterkt. Gendergelijkheid is een fundamentele waarde waar de regering inzake binnenlands beleid actief toe bijdraagt en die ze op internationale fora maximaal uitdraagt.* Voor **ontwikkelingssamenwerking** vermeldt het akkoord in het bijzonder dat België transversaal permanente aandacht zal hebben voor mensenrechten, gender en gelijke kansen en de seksuele en reproductieve rechten. [Regeerakkoord 2020.pdf \(belgium.be\)](#)

⁷ [Vierde Nationaal Actieplan 'Vrouwen, Vrede, Veiligheid' \(2022-2026\) | Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen \(belgium.be\)](#)

⁸ Raad van de Europese Unie (2015), Conclusies van de Raad over gender in ontwikkeling, via [pdf \(europa.eu\)](#)

realisatie van de **Agenda 2030 met de 17 Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)**, inclusief SDG 5 rond gendergelijkheid en empowerment van vrouwen.⁹

7. Ondanks het engagement van deze regering om versterkt in te zetten op **de monitoring van het beleid op het vlak van gendergelijkheid, is maar weinig informatie beschikbaar over de interventies van de Belgische ontwikkelingssamenwerking die stellen dat ze rekening houden met de genderdimensie.** De analyse van de gendermarkers van de OESO¹⁰ toont aan dat België in 2020 investeerde in gendermainstreaming (73,1%), maar uit de gegevens blijkt ook dat België niet consequent was in de steun aan projecten en programma's met gendergelijkheid als belangrijkste doelstelling (3,8%).¹¹ Bovendien zijn er nog geen recentere cijfers publiek beschikbaar en zien we een heel wisselende evolutie overheen de verschillende jaren.¹² Zo blijkt het nog steeds een uitdaging voor België om de genderdimensie te integreren en de markers systematisch toe te passen, waardoor er wisselende resultaten zijn.¹³

3. Aanbevelingen¹⁴

3.1. Gendergelijkheid¹⁵ en empowerment van vrouwen en meisjes als een politieke prioriteit opnemen

1. Een sterkere inzet voor gendergelijkheid is de sleutel tot een duurzame wereldwijde heropbouw naar een rechtvaardigere, meer inclusieve en welvarende samenleving. Er is nood aan een systematische mensenrechten aanpak met een intersectionele en transversale benadering waarbij iedereen –inclusief jongens en mannen- worden betrokken als bondgenoot voor gendergelijkheid en tegen seksueel en gendergerelateerd geweld. Zorg dat **internationale engagementen weerklink krijgen in het Belgische beleid.**¹⁶
2. Kies expliciet voor een **dubbele benadering bij de uitvoering van het Belgische beleid voor internationale solidariteit:** zorg dat specifieke acties gepaard gaan met een transversale aanpak (gendermainstreaming).

⁹ Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling [THE 17 GOALS | Sustainable Development \(un.org\)](#)

¹⁰ De OESO heeft een gendermarkers ontwikkeld waarmee donoren hulpactiviteiten kunnen identificeren die gericht zijn op gendergelijkheid als doelstelling. De leden van de Ontwikkelingscomité (DAC) van de OESO wordt gevraagd voor elk project/programma aan te geven of gendergelijkheid een doelstelling is. De marker meet de bedoelingen van de donoren in de ontwerpfasen. Hoewel het geen instrument is om de feitelijke uitgaven te volgen, wordt de gendermarker regelmatig gebruikt om te beoordelen welk deel van de financiering op horizontale en specifieke wijze is geïntegreerd. [DAC gender equality policy marker - OECD](#)

¹¹ [Development Co-operation Profiles – Belgium \(oecd-ilibrary.org\)](#)

¹² Zie onder andere het jaarrapport 2020 van 11.11.11: [Jaarrapport OS 2020_0.pdf \(11.be\)](#)

¹³ Momenteel is noch de Belgische overheid noch de OESO in staat de correcte toepassing van de gendermarker voor alle gecodeerde programma's en projecten te controleren. Het is meer dan ooit noodzakelijk dat de donoren de kwestie van de kwaliteit en de doeltreffendheid van de programma's en projecten op dit gebied ter hand nemen en gaan nadenken over hoe het huidige systeem kan worden verbeterd, en kan worden toegepast vanaf de fase vóór het ontwerp.

¹⁴ Deze aanbevelingen zijn gericht op 2023 daarnaast formuleerde de ARGO ook aanbevelingen voor hele legislatuur in dit advies: [201013 Advies van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling over de prioriteiten van ontwikkelingssamenwerking voor gendergelijkheid \(argo-ccgd.be\)](#)

¹⁵ Hoe de ARGO gendergelijkheid, intersectionaliteit, genderidentiteit definieert vindt u hier:

[201009_argo_advies_over_gendergelijkheid_door_ontwikkelingssamenwerking.pdf \(argo-ccgd.be\)](#)

¹⁶ de VN COVID-19 erkent als een "menselijke tragedie", die wereldwijd tot meer dan zes miljoen doden leidde. Het komt er nu op aan om te streven naar heropbouw door overal in de wereld hervormingen door te voeren op vlak van gezondheidszorg, onderwijs en sociale bescherming, én het internationale bestuur en de multilaterale samenwerking te verbeteren.

3. **Erken vrouwenbewegingen en organisaties die investeren in gendergelijkheid en rechten hun expertise, hier en in de partnerlanden en in het bijzonder bij nieuwe samenwerkingen in conflictgebieden.** Betrek hen bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid.
4. **Kies voor een blijvende proactieve houding** voor, tijdens en na de **internationale onderhandelingen** over vrouwenrechten, zowel naar landen buiten de EU als binnen de EU. Zorg in het bijzonder voor ambitieuze **standpunten in de CSW, maar ook voor ambitieuze vermeldingen van gender in de context van uitvoering van klimaatverplichtingen¹⁷ en in context van humanitaire uitdagingen¹⁸**
5. **Neem de preventie en uitbanning van geweld op vrouwen en meisjes in al hun diversiteit, waaronder ook schadelijke praktijken, systematisch op, door te werken met alle actoren, waaronder specifiek met de (toekomstige) slachtoffers en (toekomstige) daders.**

3.2. Vertaal het engagement voor gendergelijkheid naar budgetten en concrete acties met impact

1. De prioriteit van België voor gendergelijkheid en de rechten van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit moet worden **weerspiegeld in de toegekende budgetten** voor gendergelijkheid in ontwikkelingssamenwerking, alsook in de betrekkingen met de partnerlanden en de concrete resultaten op het terrein.
2. Het is belangrijk dat de Belgische ontwikkelingssamenwerking **streefcijfers voor de financiering** vooropzet en gebruik maakt van de gendermarkers van de OESO om de doelstelling te bereiken van het **Europees genderactieplan (GAP III)** (zijnde dat 85% nieuwe programma's gericht moeten zijn op gendergelijkheid). En zich ertoe verbindt om te streven **naar 85% van de officiële ontwikkelingshulp die gender als belangrijk doel opneemt (transversale aanpak) en 20% die gender als belangrijkste doel heeft (specifieke aanpak)**, waarbij de correcte toepassing van de gendermarkers van de OESO gegarandeerd wordt door ondersteuning en **vormingen** gericht op het verhogen van kennis en inzicht rond gendergelijkheid, waarbij ook gewerkt wordt met niet-klassieke vormingen die meer op introspectie werken en het bewustzijn van eigen privileges en macht¹⁹ Dit veronderstelt eveneens dat de resultaten van de gendermarkers jaarlijks geanalyseerd worden om concrete doelstellingen voorop te stellen voor het volgende jaar.
3. Ga voor een ambitieus en vooruitstrevend engagement wat betreft ontwikkelingsfinanciering. Blijf de **basissectoren** die essentieel zijn voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes, zoals onderwijs en gezondheidszorg, ondersteunen, maar verzeker ook dat de uitvoering van die steun gebeurt op een gendertransformatieve manier. Doe dit in overleg met lokale actoren die mensenrechten en gelijke rechten promoten, in het bijzonder lokale vrouwen en vrouwenorganisaties

¹⁷ UNFCCC, the gender action plan, <https://unfccc.int/topics/gender/workstreams/the-gender-action-plan>

¹⁸ Zoals het conflict in Oekraïne waar: "The ongoing war in Ukraine has created the worst refugee crisis in recent history. As of 23 May 2022, the movement of more than 6 million people from Ukraine to other countries has been registered, the majority of whom are women and children" UN SDG report 2022; <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/Goal-10/>

¹⁹ zoals ook opgenomen in het vierde Nationaal Actieplan 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' (2022-2026) ter uitvoering van VN-Veiligheidsraadresolutie 1325. [Microsoft Word - 1325_NAPWPS4_NL \(belgium.be\)](#)

4. Maak **structurele, voorspelbare financiering vrij** voor de strijd tegen armoede en ongelijkheid. **Bij het uittekenen van een groeipad om 0,7% van het BNI te besteden aan ontwikkelingsamenwerking tegen ten laatste 2030 – zoals overeengekomen in het regeerakkoord²⁰ - via een jaarlijkse verhoging in absolute cijfers, moet van de gelegenheid gebruik gemaakt worden om de streefcijfers voor gendergelijkheid ook hierin op te nemen.**²¹
5. Financier de concrete door vrouwen en meisjes opgezette projecten in verband met **weerbaarheid tegenover de klimaatcrisis**, onder andere ook projecten die de uitstoot van broeikasgassen helpen terugdringen, zoals de ontwikkeling van nieuwe milieuvriendelijke technologieën (zonne-energie, windturbines), initiatieven voor herbebossing, een circulaire economie en/of een economie in transitie²², en gebruik ook de traditionele kennis en de werkwijzen van plattelandsvrouwen – zoals agro-ecologische methodes – in de maatregelen voor milieubescherming.
6. Een andere uitdaging is **de financiering van organisaties die zich in midden en lage inkomenslanden inzetten voor gendergelijkheid**, zoals vrouwenrechtenorganisaties. Verzeker hiervoor stabiele financiering. Hun rol staat immers centraal bij het stimuleren van politieke, juridische en sociale veranderingen voor gendergelijkheid en de empowerment van alle vrouwen en meisjes.²³
7. Gendermainstreaming moet ook in het financiële proces toegepast worden. In dat geval spreken we van **genderbudgeting**.²⁴ Genderbudgeting biedt de mogelijkheid om alle uitgaven (dit is dus breder dan de budgetten die naar programma's in het Globale Zuiden gaan) te monitoren op gendergevoeligheid. Op basis van deze informatie kunnen jaarlijks budgettaire doelstellingen vooropgesteld worden inzake gendergelijkheid. **Ontwikkel hiervoor concrete richtlijnen en instrumenten.**²⁵

3.3. Inzetten op transparantie en leren

1. Voor 2023 moet verder geïnvesteerd worden in monitoring. Naast een **kwantitatieve moet de overheid investeren in een jaarlijkse kwalitatieve evaluatie**. Zo kan het beleid zich maximaal oriënteren op de uitdagingen en noden in de betrokken landen.

²⁰ "Voor de bestedingen voor internationale samenwerking wordt, rekening houdende met de uitzonderlijke budgettaire omstandigheden, vanaf 2021 een bindend groeipad uitgetekend en uitgevoerd om de internationaal afgesproken norm van 0,7% van het BNI tegen 2030 te behalen" [Regeerakkoord 2020.pdf \(belgium.be\)](#) en politiek herbevestigd in 2022

²¹ Door zich politiek te engageren voor het specifiek toekennen van percentages voor gendergelijkheid (via de markers), kan ook een stijging van de middelen voor gendergelijkheid worden gegarandeerd binnen het groeipad. Bovendien engageerde de Belgische overheid zich reeds in het kader van het Vierde Nationaal Actieplan "Vrouwen, Vrede en Veiligheid om de gendermarkers toe te passen. [Vierde Nationaal Actieplan 'Vrouwen, Vrede, Veiligheid' \(2022-2026\) | Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen \(belgium.be\)](#)

²² Volledige aanbevelingen i.v.m. klimaat vindt u hier: [argo advies over het prioritaire thema van de csw66 - gender en klimaat.pdf \(argo-ccgd.be\)](#)

²³ Zie het **vierde Nationaal Actieplan 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' (2022-2026)** ter uitvoering van VN-Veilighedsraadresolutie 1325. [Microsoft Word - 1325 NAPWPS4 NL \(belgium.be\)](#)

²⁴ Deze analyse van alle vormen van overheidsuitgaven en -inkomsten vertrekt vanuit het perspectief van gendergelijkheid en brengt de directe en indirecte gevolgen op de respectievelijke situatie van vrouwen en mannen in rekening. Het is een specifieke vorm van resultaatgericht begroten

²⁵ De VN stelde in het laatste stocktaking rapport van de SDG's vast dat "*gender-responsive budgeting, is falling behind*". [The-Sustainable-Development-Goals-Report-2022.pdf \(un.org\)](#); ELGE en IGVM ontwikkelden hiervoor concrete tools; [Gender budgeting | European Institute for Gender Equality \(europa.eu\)](#) en [Gender budgeting | Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen \(belgium.be\)](#)

2. Maak van gelegenheid van **de vrijwillige rapportering van België in kader van de Agenda 2030** in 2023 gebruik om te rapporteren over de vooruitgang op vlak van de integratie van gendergelijkheid via het internationaal beleid. Zorg voor transparantie over het beleid, leg rekenschap af, ook aan het parlement, en werk samen met het maatschappelijk middenveld.

Voor de Adviesraad Gender en Ontwikkeling,

Lina Neeb
Voorzitter Adviesraad Gender en
Ontwikkeling

Katinka In't Zandt
Vicevoorzitter Adviesraad Gender en
Ontwikkeling

